

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi potilasvahinkolain 10 a ja 11 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä toukokuuta 2000 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi potilasvahinkolain 10 a ja 11 §:n muuttamisesta (HE 54/2000 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Pekka Koivisto, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Antti Leinonen, oikeusministeriö
- lakimies Kati Neuvonen, Vakuutusvalvontavirasto
- puheenjohtaja Juhani Kaivola, Potilasvahinkolautakunta.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan potilasvahinkolakia muutettavaksi. Esityksen tarkoituksena on ajankukaistaa potilasvahinkolautakuntaa koskevaa sääntelyä siten, että se säädösten tasoltaan ja sisällöltään vastaisi nykyisiä lainsäädäntöperiaatteita sekä uuden perustuslain säännöksiä. Muutokset selkeyttävät lautakunnan asemaa ja sen toiminnassa noudatettavia menettelyjä.

Potilasvakuutusyhdistyksen nimi on muutettu Potilasvakuutuskeskukseksi. Tästä syystä vakuutuskorvauksen korotusta koskevaan pykälään ehdotetaan tehtäväksi nimenmuutoksesta aiheutuvat korjaukset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin muutoksin ja huomautuksin.

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muutokset johtuvat osittain uuden perustuslain säännöksistä. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoi-

keuksia, perusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että tehtävien hoitamisesta ja siitä noudatettavasta menettelystä annetaan riittävät yksityiskohtaiset säännökset, että oikeusturvanäkökohdat otetaan huomioon ja että julkisia tehtäviä hoitavat henkilöt kuuluvat rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin. Hyvän hallinnon periaatteiden noudattamisen varmistaminen edellyttää, että valtionhallintoon rinnastettavissa olevan toimielimen toiminnan peruslinjauksista säädetään lailla. Tämä vaatimus koskee toiminnan kannalta keskeisiä seikkoja, kuten esimerkiksi toimielimen muodostamista, sen toimintaa sekä sen toimivaltaa.

Lakiehdotuksessa ehdotetaan lakiin lisättäväksi potilasvahinkolautakuntaa koskevia säännöksiä, jotka tällä hetkellä ovat potilasvahinkolautakunnasta annetussa asetuksessa (1488/1993). Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lakiehdotuksessa ei kuitenkaan ole asetuksesta siirretty lain tasolle riittävästi sellaisia säännöksiä, jotka edellä mainituin perustein on asianmukaisempaa sijoittaa lakiin kuin asetukseen. Näitä ovat muun muassa säännökset lautakunnan kokoonpanosta, lautakunnan jäsenten kelpoisuuksista sekä lautakunnan toimivallasta, tehtävistä sekä päätöksentekomenettelystä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa lakiin lisättäväksi uudet 11 a—11 e §:t.

Yksityiskohtaiset perustelut

11 §. Potilasvahinkolautakunta. Lain 11 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi potilasvahinkolautakunnan asettamisesta ja kokoonpanosta sekä jäseniin kohdistuvista kelpoisuusvaatimuksista. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi lakiehdotuksen 11 §:n 2 momentin säännökset siten muutettuna, että lautakunnan kokoonpanoa ja jäsenten kelpoisuusvaatimuksia koskeva asetuksenantovaltuus ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi, koska näistä seikoista säädetään tämän pykälän 3 momentissa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi lautakunnan kokoonpanoa koskeva säännös, joka sisällöltään vastaa voimassa olevaa asetusta. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan siir-

rettäväksi muuttamattomina asetuksen säännökset, jotka koskevat lautakunnan jäsenille ja varajäsenille asetettavia vaatimuksia. Pykälän 4 ja 5 momenttiin ehdotettavat säännökset sisältyvät hallituksen esityksen lakiehdotuksen 3 momenttiin.

11 a §. Potilasvahinkolautakunnan tehtävät. Uuteen 11 a §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännökset lautakunnan tehtävistä ja toimivallasta. Pykälän 1 momentti on sama kuin hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 11 §:n 1 momentin ensimmäinen virke, jossa on lueteltu lautakunnan perustehtävät.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi voimassa olevan asetuksen 3 §:ään sisältyvät säännökset lautakunnan toimivallasta. Pykälän 3 momentti koskee korvauskäytännön yhtenäistämistä ja soveltamissuosittelujen antamista, jotka säännökset hallituksen esityksessä ovat lakiehdotuksen 11 §:n 1 momentissa. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi lakiehdotuksen 11 §:n 7 momentin säännös Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ja lääninhallitusten velvollisuudesta antaa virka-apua potilasvahinkolautakunnalle sen tehtävien suorittamiseksi.

11 b §. Korvausasian käsittely lautakunnassa. Uuteen 11 b §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset korvausasian käsittelystä lautakunnassa. Pykälän 1 ja 2 momentin säännökset vastaavat sisällöltään voimassa olevaa asetusta, mutta niiden sanamuotoa on ajanmukaistettu.

Pykälän 3 momentti vastaa lakiehdotuksen 11 §:n 1 momentin säännöstä sanamuodoltaan tarkistettuna. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevaan asetukseen sisältyvä säännös, jonka mukaan lautakunta ratkaisee asiat kollegiaalisesti täysistunnossa tai täysistunnon asettaman jaoston kokouksessa esittelystä. Lisäksi momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi hallituksen esityksessä lain 11 §:n 3 momenttiin ehdotettu säännös, joka koskee muiden lakien huomioon ottamista lautakunnan ratkaisutoiminnassa. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi asetuksessa oleva säännös käsittelyn maksuttomuudesta.

11 c §. Lautakunnan oikeustoimikelpoisuus. Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 11 §:n 4 momentin säännökset lautakunnan oikeustoimikelpoisuudesta ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 11 c §:ään.

11 d §. Lautakunnan valvonta. Lakiehdotuksen 11 §:n 6 momentin säännös, joka koskee lautakunnan valvontaa, ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 11 d §:ään.

11 e §. Lautakunnan toiminnan rahoitus. Lakiehdotuksen 11 §:n 5 momentin säännökset lautakunnan toiminnan rahoituksesta ehdotetaan

siirrettäväksi uuteen 11 e §:ään kuitenkin siten muutettuna, että asetuksenantovaltuutta täsmennetään. Potilasvahinkolautakunnan toiminnasta aiheutuneista kustannuksista voitaisiin asetuksella säätää vain niiden jakamisesta potilasvakuutustoimintaa harjoittavien vakuutusyhtiöiden kesken.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus).

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

potilasvahinkolain (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun potilasvahinkolain (585/1986) 10 a ja 11 §, sellaisina kuin ne ovat, 10 a § laeissa 973/1993, 326/1995 ja 1212/1998 sekä 11 § mainitussa laeissa 973/1993 sekä laeissa 879/1998 ja 87/1999, sekä lisätään lakiin uusi 11 a—11 e §, seuraavasti:

10 a §
Korvauksen korotus

(Kuten HE)

11 §
Potilasvahinkolautakunta

Valtioneuvosto asettaa potilasvahinkolautakunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja nimeää yhden jäsenistä puheenjohtajaksi ja kaksi varapuheenjohtajiksi. Jos lautakunnan jäsen tai varajäsen eroaa tai kuolee kesken toimikauden, sosiaali- ja terveysministeriö nimeää hänen tilalleen uuden jäsenen tai varajäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Potilasvahinkolautakunnassa on kahdeksan jäsentä ja kuusitoista varajäsentä.

Lautakunnan jäsenten on oltava terveydenhuoltoasioihin perehtyneitä. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita, ja vähintään kahden heistä on oltava perehtynyt vahingonkorvausasioihin. Puheenjohtajan on lisäksi oltava tuomarin tehtäviin perehtynyt. Jäsenistä kahden on oltava erikoislääkäreitä ja ainakin yhden muu terveydenhuollon ammattihenkilö. Mitä jäsenistä säädetään, koskee vastaavasti varajäseniä.

Potilasvahinkolautakunnan jäsenet ja muut lautakunnan tehtäviä hoitavat toimivat virkavastuulla.

Tarkemmat säännökset lautakunnan hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

11 a § (Uusi)

Potilasvahinkolautakunnan tehtävät

Potilasvahinkolautakunnan tehtävänä on korvauksen hakijan, Potilasvakuutuskeskuksen, terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittavan tai korvauksen erottelua 9 a §:n nojalla vaativan vakuutuslaitoksen pyynnöstä antaa ratkaisusuositus korvausasiassa sekä tuomioistuimen tai asianosaisen pyynnöstä antaa lausunto tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa korvausasiassa.

Potilasvakuutuskeskuksen on ennen lopullisen korvauspäätöksen tekemistä saatettava korvausasia potilasvahinkolautakunnan käsiteltäväksi, jos kysymys on pysyvän työkyvyttömyyden perusteella suoritettavan korvauksen tai kuoleman johdosta suoritettavan elatusapukorvauksen määräytymisperusteista. Jos Potilasvakuutuskeskus poikkeaa potilasvahinkolautakunnan ratkaisusuosituksesta korvauksensaajan haitaksi, sen on liitettävä ratkaisusuositus päätökseen.

Lautakunnan tulee erityisesti pyrkiä potilasvahinkoja koskevan korvauskäytännön yhtenäistämiseen. Lautakunta voi tarvittaessa antaa vakuutusantajille yleisiä soveltamissuosituksia tämän lain mukaisissa korvausasioissa.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus ja lääninhallitukset ovat velvolliset antamaan potilasvahinkolautakunnalle virka-apua sen tehtävien suorittamiseksi.

11 b § (Uusi)

Korvausasiain käsittely lautakunnassa

Jos 11 a §:ssä tarkoitettu pyyntö on ilmeisen aiheeton, ratkaisusuositusta tai lausuntoa ei tarvitse antaa. Jos Potilasvakuutuskeskus ei ole käsitellyt pyynnössä tarkoitettua korvausasiaa, potilasvahinkolautakunta voi siirtää asian käsitte- lyn Potilasvakuutuskeskukselle.

Jos korvausasiassa on annettu tuomioistuimen ratkaisu, potilasvahinkolautakunta ei ratkaistulta osin saa käsitellä asiaa. Jos korvausasia on vireillä tuomioistuimessa, lausunto saadaan antaa vain tuomioistuimelle sen tai asianosaisen pyynnöstä.

Lautakunta saa käsitellä korvausasian myös korvausperusteen osalta, vaikka ratkaisusuositusta pyydetään vain korvausmääristä.

Lautakunnassa asiat ratkaistaan esittelystä joko täysistunnossa tai täysistunnon asettaman jaoston kokouksessa. Asioita lautakunnassa käsiteltäessä noudatetaan, mitä hallintomenettelylain (598/1982) 1—13 §:ssä, kielilaissa (148/1922) ja saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa (516/1991) säädetään.

Asian käsittely lautakunnassa on maksuton.

11 c § (Uusi)

Lautakunnan oikeustoimikelpoisuus

Potilasvahinkolautakunta voi saada nimiinsä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä hakea, kantaa ja vastata tuomioistuimissa ja muiden viranomaisten luona. Lautakunnan täysistunto päättää siitä, keillä on oikeus edustaa lautakuntaa ja kirjoittaa sen nimi. Lautakunnan on ilmoitettava näiden henkilöiden nimet ja kotipaikat Vakuutusvalvontavirastolle, joka antaa pyynnöstä todistuksen siitä, kenellä on oikeus edustaa lautakuntaa ja kirjoittaa sen nimi. Lautakunnan kotipaikka on Helsinki.

11 d § (Uusi)

Lautakunnan valvonta

Potilasvahinkolautakunnan toimintaa valvoo Vakuutusvalvontavirasto.

11 e § (Uusi)

Lautakunnan toiminnan rahoitus

Potilasvahinkolautakunnan toiminnasta aiheutuneet kustannukset maksetaan Potilasvakuutuskeskuksen varoista Vakuutusvalvontavi-

raston vuosittain vahvistaman lautakunnan talousarvion perusteella.

Kustannusten jakamisesta potilasvakuutus-toimintaa harjoittavien vakuutusyhtiöiden kesken säädetään valtioneuvoston asetuksella.

—————
Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Marjatta Vehkaoja /sd	Pehr Löf /r
jäs.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Juha Rehula /kesk
	Merikukka Forsius /vihr	Päivi Räsänen /skl
	Inkeri Kerola /kesk	Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
	Niilo Keränen /kesk	Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
	Valto Koski /sd	Raija Vahasalo /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Jaana Ylä-Mononen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.